№ 8. Dnia 16 Listopada 1936 r. Rok XII.

Piński Przegląd Diecezjalny

PISMO URZĘDOWE KURII BISKUPIEJ.

Treść numeru:

AKTA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

Sekretariat Stanu.

L. 7688. **1) Odpowiedź Sekretarza Stanu J. Św. Ojca Św. Piusa XI na List Episkopatu Polski z Synodu Plenarnego w Częstochowie.**

SEGRETERIA DI STATO
DI SUA SANTITA.

Dal Vaticano, die 19 Septembris 1936.

E. mo ac Rev. mo Domino
D. no Cardinali ALEXANDRO KAKOWSKI
Archiepiscopo Varsaviensi
Varsaviam.

N. 159.919.

E. ME AC REV. ME DOMINE MI OB.SME.

Concilio plenario Poloniae Częstochoviae felici eventu confecto, placuit Polonis Praesulibus, te et E. mo Archiepiscopo Gnesnensi et Posnaniensi praeeuntibus, Beatissimo Patri, qui per E. mum Cardinalem Legatum sollemnibus illis coetibus adfuit, communes litteras reddere. Antiquae venerationis et pietatis obsequium, quod cum Petri Solio firmissime vos devincit et jungit, novum edit testimonium, disertum quidem et clarum quam maxime.

Qua observantiae amoris fideique testificatione grate affectus Augustus Pontifex non vult vobis meritam laudationem deesse, cum vos tanta cum diligentia, sollertia et cura Concilium peregeritis, ut rei religiosae incrementa proveheretis et gregum vestrorum utilitatibus consuleretis. Fauste a vobis acta supernae miserationis favor benignus respiciat operamque vestram ubertas divinae gratiae in ampliores fructus laetificet. Sanctitas Sua autem minime

dubitat, quia magna emolumenta a coacto Concilio nobilissimae Polonorum genti profectura sint, cuius in exemplum stat gloria religionis: compacta animarum disciplina et concordia solidabuntur et conherebunt vires, ut malis, quibus praesens aetas affluit, obsistatur et ad sancta incepta, quae fides et caritas poscunt, prosiliatur. Oportet quidem tempore, quo vitae nostrae spatia decurrunt, christifideles, exporrecti et vigiles, iustitiae telis et balteo fidei muniti, hostium insidias elidant, incursus retundant; hi namque teterrimi sunt generis et sive blandiendo sive oppugnando quidquid audent, ut religionis et humanitatis fundamenta convellentes omnia iura divina humanaque dure et dire pessumdent. Excitent Poloni antiquam virtutem neque sinant, ne leviter quidem laedi quod eorum majores natu Numinis instinctu et animi magnitudine strenuissime tutati sunt; horum sciverunt olim robur christiani nominis osores et quasi pulvis, volvente turbine, penitus profligati sunt.

Saevientibus christianae religionis inimicis, Hispania dives gloria nunc caede, cruore, templorum eversionibus funestata est. Quod litteris vestris vehementer conquesti, pientissimis verbis Beatissimum Patrem solati estis, preces et obsecrationes ad Deum polliciti, ut adflictae illi ecclesiae tranquillitas pacis mox auspicato tuta renideat. Hac de re quoque Sanctitas Sua vobis agit gratias plurimas ac demum volens libens vobis ac dioecesibus, quibus singuli praeestis, Apostolicam Benedictionem, coelestis praesidii pignus et praecipuae caritatis testem, impertit.

Renuntians vero postulatorias litteras, quibus Poloni Sacrorum Antistites poposcerunt, ut dogma SS. mae Mariae Virginis in coelum adsumptae sollemniter proclametur et Innocentio Pp. XI et Cunegundae Polonorum reginae altarium honores decernantur, ad SS. Romanas Congregationes, quibus ea singula negotia spectant, transmissas esse, manus tuas demisse deosculor ac summa cum observantia me profiteor Eminentiae Tuae hum. mum ac dev. mum servum verum.

E. CARD. PACELLI.

Sacra Congregatio Rituum.

2) Przedłużenie indultu św. Kongregacji obrzędów, zezwalającego na Mszę św. o św. Stanisławie Kostce w doroczną uroczystość Katolickiego Związku Młodzieży Polskiej.

SACRA CONGREGATIO
RITUUM

Nr. B. 27/936.

Gnesnen. et Posnanien.

E.mus ac Re.mus D. Augustus Hlond Archiepiscopus Gnesnen. et Posnanien. attenta crescente in dies pietate erga S. Stanislaum Kostka Confessorem atque devotione, auctoque summopere per totam Poloniam numero consociationum iuventutis utrisqus sexus catholicae, sub tutela eiusdem Sancti coadunatae, vota omnium Episcoporum Poloniae depromens, Sanctisimum Dominum Nostrum Pium Papam XI, ea qua par est reverentia, adprecatus est ut prorogare dignaretur Rescriptum Sacrae Rituum Congregationis diei 4 Februarii 1931 quo facultas fiebat celebrandi quotannis solemnitatem externam S. Stanislai Kostka Confessoris Dominica diem 12 Novembris subsequenti cum unica Missa cantata et altera lecta de praedicto Sancto. Sacra porro Rituum Congregatio, utendo facultatibus sibi specialiter ab ipso Sanctissimo Domino Nostro tributis, attentis expositis peculiaribus, adiunctis, petitam supradicti Indulti prorogationem ad proximum decennium benigne concessit, servatis clausulis et conditionibus praecedentis concessionis. Servatis Rubricis: contrariis non obstantibus quibuscumque. Die 20 Iulii 1936.

Sacra Rituum Congregatio.

L. S.

(—) *A. Carinci*, Secretar.
(—) *Henricus Dante*, Sust.

Sacra Poenitentiaria.

3) **Absolutio sacerdotum ab excommunicatione ob attentatum etiam civile tantum matrimonium et actu cum muliere caste conviventium eorumque admissio ad participationem sacramentorum more laicorum**

DECRETUM

(A. A. S. 1936, vol. XXVIII p. 242 s)

Lex sacri coelibatus inter Latinos adeo Sanctae Ecclesiae curae semper fuit atque est, ut, si agatur de sacerdotibus, fere nunquam super ea retroactis temporibus dispensatum fuerit, nunquam prorsus, ne in mortis quidem periculo, in praesenti disciplina dispensetur.

Cum tamen, nequitia temporum, contingere aliquando soleat, ut infelix aliquis sacerdos, suae vocationis oblitus in sacrilegum concubinatum lapsus, ob matrimonium etiam civiliter tantum attentatum aliasque gravissimas rationes, a cohabitatione sub eodem tecto cum suae desertionis complice, etsi forte tandem ad cor reversus, cessare impediatur, ideoque ad suae eiusdemque suae complicis sonscientiae consulendum, data fide de absoluta perfectaque in posterum continentia perpetuo servanda, ad participationem sacramentorum more laicorum petat admitti, Sancta eadem Ecclesia, pro sua erga devios etiam filios materna sollicitudine, ei quantum in se est, si et quando peculiaria id suadeant rerum adiuncta, subvenire non renuit. Quod quidem cum conscientiam praesertim respiciat, Sacrae Paenitentiariae Apostolicae exclusive reservari congruum visum est.

Re igitur collata per infrascriptum Cardinalem Maiorem Paenitentiarium cum Ssmo D. N. Pio divina providentia Pp. XI, eadem Sanctitas Sua, in audientia diei 14 mensis Martii vertentis anni, eidem Cardinali Maiori Paenitentiario impertita, suprema Sua auctoritate decernere ac statuere dignata est, ut, firma excommunicatione, de qua in canone 2388 § 1, absolutio ab ea in casu supra exposito et conseqens supplicantis *admissio ad sacramenta more laicorum suscipienda, ab ipsa tantum Sacra Paenitentiaria Apostolica*, servata speciali procedendi forma et sub peculiaribus quibusdam cautelis et conditionibus ab eadem Sanctitate Sua patefactis ac praescriptis, concedi possint, et si forte concedantur ab aliquo sacerdote in periculo mortis, maneat obligatio ad ipsam Sacram Paenitentiariam recurrendi, ut praescribitur canone 2252 pro censuris a iure Sanctae Sedi specialissimo modo reservatis.

Hoc autem Decretum Sibi relatum in alia audientia diei 28 iusdem mensis idem Ssmus Dominus Noster in omnibus adprobare et confirmare dignatus est, mandans ut, quo solet modo, publici iuris fiat.

Contrariis quibuscumque etiam speciali mentione dignis non obstantibus.

Datum Romae, ex Aedibus Sacrae Paenitentiariae Apostolicae, die 18 Aprilis 1936.

L. S.

L. Card. Lauri, Paenitentiarius Maior.

S. Luzio, Regens.

AKTA KURII DIECEZJALNEJ.

Kronika diecezjalna.

4) **Czynności Pasterskie.**

18 października w niedzielę misyjną celebrował w katedrze i wygłosił kazanie J. E. Ks. Biskup Sufragan.

25 października w niedzielę Chrystusa Króla J. E. Ks. Biskup Ordynariusz celebrował pontyfikalnie w katedrze i wygłosił kazanie.

Tegoż dnia J. E. Ks. Biskup Ordynariusz dokonał uroczystego poświęcenia nowego gmachu poczty oraz wygłosił okolicznościowe przemówienie.

1 listopada w uroczystość Wszystkich Świętych sumę pontyfikalną w katedrze celebrował i kazanie wygłosił J. E. Ks. Biskup Ordynariusz.

Wieczorem J. E. Ks. Biskup Ordynariusz celebrował żałobne nieszpory i procesję oraz wygłosił kazanie.

2 listopada w dzień Zaduszny J. E. Ks. Biskup Ordynariusz odprawił o godz. 9-ej cichą Mszę św. w kaplicy na cmentarzu, następnie celebrował w katedrze sumę żałobną i procesję na cmentarzu pińskim.

Wieczorem J. E. Ks. Biskup Ordynariusz odprawił nabożeństwo różańcowe i hymn dziękczynny „Te Deum Laudamus" oraz wygłosił okolicznościowe przemówienie.

8 listopada J. E. Ks. Biskup Ordynariusz wziął udział w obradach Diecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej w Baranowiczach.

11 listopada w rocznicę odzyskania niepodległości J. E. Ks. Biskup Ordynariusz celebrował w Nowogródku.

Z Nowogródka J. E. Ks. Biskup Ordynariusz udał się do Wilna i Warszawy w sprawach urzędowych.

5) Zmiany wśród duchowieństwa diecezji Pińskiej.

Ks. Franciszek Jankowski — mianowany na stanowisko prefekta gimnazjum kupieckiego w Pińsku.

Ks. Marek Symonowicz — na stanowisko kapelana Brzeskiego Oddziału Związku Harcerstwa Polskiego.

O. Franciszek a Łomża, Kap., Obrz Słow.-Bizant. — na stanowisko wikarjusza parafii Lubieszowskiej Obrz. Słow.-Bizant.

Ks. Czesław Jeżewski — na stanowisko prefekta szkół w Brześciu n. B.

Akta Kurii obcych.

6) W sprawie składek ubezpieczeniowych za organistów i służbę kościelną.

W Miesięczniku Pasterskim Płockim za m. czerwiec r. b. w Nr. 6, jest umieszczone następujące wyjaśnienie w sprawie składek ubezpieczeniowych za organistów i służbę kościelną, z którego może skorzystać Duchowieństwo naszej Diecezji.

Po porozumieniu się z Dyrekcjami Ubezpieczalni Społecznej na Okręg Płocki i Ciechanowski, oraz Jks. Dziekanami, zebranymi w Płocku, dnia 13 czerwca, Kurja Diecezjalna podaje następujące normy postępowania, dopóki nie będą wydane rozporządzenia wykonawcze do Ustawy o składkach parafjalnych:

1. Co do zaległych dawniej składek ubezpieczeniowych, wykazywanych poszczególnym parafjom przez Ubezpieczalnię Społeczną na rzecz b. Kas Chorych na dzień 31 grudnia 1933 roku, to, o ile nie nastąpiło co do nich już dobrowolne porozumienie ks. Proboszcza z Ubezpieczalnią, należy skierować sprawę na drogę oddłużenia prawnego. Parafje, jako instytucje prawno-publiczne, obciążone zobowiązaniami zaległemi, mogą skorzystać z prawa oddłużeniowego, tembardziej gdy w braku rozporządzeń wykonawczych o składkach parafjalnych nie mają możności uiścić poważnych zaległości.

Ks. Proboszczowie w imieniu parafji, za pośrednictwem Kurji Diecezjalnej, mogą wystąpić do Władz Centralnych (Ministerstwo Opieki Społecznej lub wprost do Rady Ministrów) o całkowite umorzenie zaległych do 31 grudnia 1933 roku składek ubezpieczeniowych.

2. W zaległościach bieżących można również uzyskać ulgi — w kierunku rozłożenia na raty i anulowania zaległych procentów do wysokości 50 proc. za zwłokę, o ile ona nie wypływa ze złej woli, lecz niemożności uiszczenia zaległości. Przytem:

3. co do spłat zaległości od 1 stycznia 1934 r.

a) o ile będą opłacone stale składki od bieżącego roku 1936, to odnośnie do tych zaległości od 1 stycznia 1934 r. mogą być przyznane daleko idące ulgi w spłatach.

b) o ileby wszakże nie nastąpiło dobrowolne porozumienie i składki bieżące nie były wpłacane, to może być zastosowany art. 272 Ustawy o ubezpieczeniach społecznych, to jest, że Proboszcz, jako kierownik

instytucji — parafji, odpowiedzialny byłby nawet osobiście za nieuiszczone składki w całości.

4. Co do samego zgłaszania pracownika do Ubezpieczalni, to ks, proboszcz, jako kierownik instytucji — parafji, nie może się uchylić od zgłoszenia przyjętego do parafji organisty lub kościelnego. Lecz co do wysokości określonych warunków i przeciętnej płacy miesięcznej pracownika, kwestje ta zależy całkowicie od ks. proboszcza i zainteresowanego organisty czy kościelnego. Proboszcz podaje do wiadomości zainteresowanej osoby wysokość płacy, określoną na najbliższy okres przyszły; organista i kościelny podpisują określoną wysokość płacy, od której pobierane będą składki ubezpieczeniowe. W razie rzeczywistych zmian w wysokości płacy miesięcznej, powiadamia się Ubezpieczalnię Społeczną, która następnie ruguluje składkę ubezpieczeniową od najbliższego mięsiąca.

Za pracownika umysłowego (organistę), którego dochody nie przewyższą 60 zł. miesięcznie, za pracownika zaś fizycznego (służba kościelna), którego dochody nie przekraczają 6 zł. tygodniowo, opłatę za ubezpieczenie społeczne ponosi całkowicie zwierzchnik. Za pracownika ubezpieczonego na wyższe składki w tych grupach, opłaca się proporcjonalnie w granicach ustawowych. Ubezpieczalnia, na żądanie, obliczy dokładnie dane w każdym wypadku.

5. Każdego miesiąca potrącać należy organiście i kościelnemu przypadające na nich składki, przy rozliczaniu się z nimi, i przesyłać do Ubezpieczalni razem ze składkami od pracodawcy najpóźniei do 10-go każdego miesiąca za miesiąc ubiegły. Nie będą mogli wnosić nieuzasadnionych pretensyj w późniejszym czasie, np. przy rozwiązaniu z nim umowy, jak tego byly smutne przykłady procesów na niekorzyść proboszcza i parafji.

Ktoby z organistów, ubezpieczonych ponad minimum ustawowe nie chciał płacić przypadających nań składek bieżących, to musiałby zrzec się posady, bo konsekwencje dla parafji i proboszcza są b. poważne.

Od regularnego wpłacania składek ubezpieczeniowych (bez względu na to, czy nim jest parafja, czy kościół parafjalny, czy proboszcz), uzależnione jest umorzenie dawnych zaległości lub daleko idące ulgi, jak wyżej.

Przy dobrej woli stron zainteresowanych, sprawa ubezpieczeń organistów i kościelnych na najbliższą przyszłość może być uregulowana.

Akta Państwowe.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

PISMO OKÓLNE

z dnia 20 lipca 1936 r.

7) **w sprawie aktów urodzenia dzieci nieznanych rodziców.**

(Nr. AC. 26-f-394/7).

Do Urzędów Wojewódzkich województw środkowych i wschodnich, Komisarjatu Rządu na m. st Warszawę i Starostów.

Podając do wiadomości zarządzenie Ministra Sprawiedliwości do Prokuratora Sądu Apelacyjnego w Lublinie — Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zaznacza, iż w przypadkach ujawnienia faktów sporządzenia aktów urodzenia dzieci nieznanych rodziców z naruszeniem postanowień obowiązujących przepisów, w szczególności zaś ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 413), — władze nadzorcze administracji ogólnej winny z urzędu występować o unieważnienie tych aktów, a mianowicie na obszarze mocy obowiązującej K. C. P. z 1825 r. w trybie art. 140 i nast. tego kodeksu w związku z art. 1684 u. p. c., na na obszarze „Zbioru Praw" ros. w trybie przewidzianym przepisami miejscowymi.

Za Dyrektora Departamentu
(—) *Adelstein*
Naczelnik Wydziału

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa
dnia 19 czerwca 1936 roku
№ 1. C. 1150/12/1/35.

Do
Pana Prokuratora Sądu Apelacyjnego
w Lublinie.

Na tle postępowania, przewidzianego ustawą z dnia 1 lipca 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 413), zdarza się, że osoby, które znalazły lub mają w swej pieczy dziecko nieznanych rodziców, zeznają akt urodzenia dziecka, podając je za własne, pomimo istnienia aktu urodzenia, sporządzonego na wniosek władzy administracyjnej.

W myśl art. 2 i 4 wyżej cytowanej ustawy nawet zeznanie aktu urodzenia dziecka nieznanych rodziców przez osobę, która je znalazła lub ma w swej pieczy, nie jest zgodne z ustawą, podanie zaś takiego dziecka za własne stanowi fałsz, który w myśl art. 89 K. C. P. z 1825 roku pociąga za sobą odpowiedzialność cywilną, jak również i karną wszystkich osób, świadomie współdziałających w sporządzaniu takiego aktu.

Jeżeli więc pomimo sporządzenia aktu urodzenia dziecka nieznanych rodziców na wniosek władzy administracyjnej, będzie zeznany akt urodzenia tegoż dziecka przez osoby, które je znalazły lub mają w swej pieczy, prokurator skoro o tem poweźmie wiadomość, powinien z urzędu wystąpić do sądu o sprostowanie przez wykreślenie aktu z ksiąg stanu cywilnego, osoby zaś świadomie współdziałające w sporządzaniu takiego aktu pociągać do odpowiedzialności karnej z art. 195 k. k.

Przepis art. 282 K. C. P. nie może stanowić przeszkody, gdyż przepis ten, pomieszczony w dziale o dzieciach prawych, dotyczy dzieci zrodzonych w małżeństwie w sprawie zaś o unieważnienie fałszywie spisanego aktu urodzenia dziecka nieznanych rodziców fakt pochodzenia tego dziecka jest bezsporny, stwierdzony bowiem zawiadomieniem władzy administracyjnej o znalezieniu dziecka, a poza tem nie bywa nawet kwestjonowany przez osoby, na których prośbę akt urodzenia został spisany wobec ustalonego faktu znalezienia lub otrzymania przez nich dziecka; przy unieważnieniu więc w tym przypadku chodzi nie o zaprzeczenie stanu posiadania, lecz o obalenie fałszu w akcie urodzenia. Wobec tego pociągnięcia do odpowiedzialności karnej winnych (oprócz osób podających się za rodziców — świadków oraz rodziców chrzestnych) znajduje uzasadnienie w powołanym art. 89 K. C. P. Humanitarna intencja zapewnienia lepszego losu dziecka nieznanych rodziców przez podanie je za urodzone rzekomo w małżeństwie powinna ustąpić przed względami interesu publicznego, jakim jest zapewnienie zgodności aktów stanu cywilnego z rzeczywistością ponadto intencja powyższa może naruszyć prawa osób trzecich, zdarzyć się bowiem może że małżeństwu, które wzięło na wychowanie dziecko rodziców nieznanych i w akcie urodzenia tego dziecka następnie spisanym za swoje je podało, w czasie późniejszym przybędzie dziecko prawe; wreszcie intencja powyższa może się nie ziścić, w razie bowiem ustalenia istotnego pochodzenia dziecka rodziców nieznanych w czasie późniejszym skutki tego faktu oraz rozgłos o nim okażą się dla tego dziecka dotkliwsze.

Proszę Pana Prokuratora o podanie powyższego do wiadomości P. P. Prokuratorom Sądów Okręgowych oraz o czuwanie nad ściśłem wykonaniem niniejszego reskryptu.

Minister
w z (—) Sieczkowski
Podsekretarz Stanu

Ministerstwo W. R. i O. P.

Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 14 sierpnia 1936 r. (Nr. II-5532/36)

8) o wyborze książek szkolnych i środków naukowych oraz zmianie podręczników dla szkół powszechnych i średnich ogólnokształcących.

Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 11 marca 1936 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389), art. 1 ustawy z dnia marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach nauko-

wych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 343), art. 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 304), oraz w związku z § 36 i § 37 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 16 lutego 1934 r. Nr. IPr.-462/34 o ocenie i używaniu książek szkolnych i środków naukowych dla szkół powszechnych, średnich ogólnokształcących, liceów pedagogicznych, seminariów i liceów dla wychowawczyń przedszkoli (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 3, poz. 37) zarządzam, co następuje:

§ 1. Wybór podręczników, książek pomocniczych dla uczniów i środków naukowych dla uczniów i szkoły należy do Rad Pedagogicznych szkół powszechnych i średnich ogólnokształcących. W szkołach powszechnych o jednym nauczycielu wybór należy do tego nauczyciela, w szkołach powszechnych o dwu nauczycielach przeważa zdanie kierownika.

Wybór odbywa się na podstawie wniosku nauczyciela, uczącego tego przedmiotu i w tej klasie, dla których ma służyć dana książka lub środek naukowy; w razie, gdy zakres stosowania książki lub środka naukowego jest rozleglejszy, inicjatywę w tym względzie reguluje zarządzenie dyrektora względnie kierownika.

W szkołach o dwu nauczycielach i o jednym nauczycielu (pierwszego stopnia) wybór wymaga aprobaty Inspektora Szkolnego.

§ 2. Wybór nowego podręcznika szkolnego winien się odbywać wówczas, gdy podręcznik, używany dotychczas, nie jest zamieszczony w spisie książek dozwolonych na nowy rok szkolny. We wszystkich innych przypadkach należy zasadniczo unikać zmian w podręcznikach; zmiana może być dokonywana tylko wówczas:

a) gdy w spisie na dany rok szkolny jest ogłoszony nowy podręcznik, który można uznać za bardziej odpowiadający warunkom środowiska i potrzebom szkoły; b) gdy zostało stwierdzone takie wyczerpanie nakładu, że nabywanie dotychczas stosowanego podręcznika nawet w postaci używanej nasuwa zbyt wielkie trudności.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:
w. z. (—) *Jerzy Ferek-Błeszyński.*

(Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z dnia 21/VIII 1936 r. Nr. 7, poz. 127).

OKÓLNIK Nr. 72

z dnia 6 sierpnia 1936 r. (Nr. II P-5152/36)

9) w sprawie pomocy w kształceniu wybitnie zdolnych uczniów — dzieci rolników.

Umożliwienie uczniom (uczenicom) publicznych szkół powszechnych, najzdolniejszym i wybitnie wartościowym pod względem charakteru, dalszych studjów aż do akademickich włącznie, jest sprawą pierwszorzędnej wagi. Specjalną zaś troską należy otoczyć wybitnie zdolnych uczniów pochodzących ze wsi.

Zadanie to musi być podjęte przez całe społeczeństwo i poparte przez władze szkolne i organy samorządowe.

Celem zapoczątkowania tej akcji Pan Minister Spraw Wewnętrznych załączonym okólnikiem z dnia 29 lipca 1936 r. Nr. SS-53/49—1 wezwał PP. Wojewodów i Przewodniczących Wydziałów Powiatowych do podjęcia starań, by każda gmina wiejska ustanowiła jedno stypendjum, pochodzącym z danej gminy, dla umożliwienia najzdolniejszym uczniom uczęszczania do szkoły średniej ogólnokształcącej lub zawodowej, a w szczególnych wypadkach i do szkoły akademickiej.

Niezależnie od tego pożądane jest zaopiekowanie się ze strony gmin wartościowymi uczniami (uczennicami) publicznych szkół powszechnych I stopnia, szczególnie uczęszczającymi do klasy III, by im umożliwić przejście do szkół II lub III stopnia.

W związku z tem proszę PP. Kuratorów, Inspektorów Szkolnych, Dyrektorów(ki), Kierowników(czki) szkół wszystkich typów oraz ogół Nauczycielstwa o dołożenie stałych usilnych starań, by zainicjowana przez Rząd akcja wydała jaknajwydatniejsze rezultaty i była zapoczątkowana już w roku bieżącym.

Dyrekcje szkół państwowych zwolnią w pierwszym półroczu stypendystów gminnych od opłaty taksy administracyjnej, a dalsze zwolnienia uzależnią od postępów ich w nauce szkolnej.

Szczegółowy tryb postępowania w sprawie udzielania wspomnianych stypendjów określa załączona instrukcja.

Proszę PP. Kuratorów o wydanie dalszych koniecznych zarządzeń i przesłanie sprawozdań o wynikach akcji w terminie do dnia 15 października r. b.

w z. Ministra
(—) Jerzy Ferek - Błeszyński.

Załącznik 1 do Okólnika Nr. 72.

INSTRUKCJA
w sprawie przyznawania stypendjów wybitnie zdolnym uczniom — dzieciom rolników.

1. Kierownictwa publicznych szkół powszechnych wybiorą corocznie dwu wybitnie zdolnych i godnych pomocy uczniów (uczennice) — dzieci rolników, kończących szkołę, względnie odpowiednią klasę (kurs programowy), dającą podstawę do przejścia do szkoły powszechnej wyższego stopnia lub szkoły innego typu.

2. Wybranych kandydatów na stypendja kierownictwa szkół zgłoszą zarządom gmin według następującego formularza.

Publiczna Szkoła Powszechna w . . . .

Do Zarządu Gminy

w . . . .

Powołując się na zarządzenie Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 6 sierpnia 1936 r. Nr. II P-5162/36 oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 29 lipca 1936 r. Nr. SS/53/49-I, zawiadamiam, iż z pośród uczniów szkoły, zasługujących na pomoc w dalszem kształceniu, najzdolniejszymi i najbardziej wartościowymi są:

1. . . . . zamieszkały w . . . . . .
obecnie uczeń klasy . . . .

2. . . . . zamieszkały w . . . . . .
obecnie uczeń klasy . . . . . .

Ze względu na uzdolnienia i zainteresowania tych uczniów należałoby, zdaniem kierownictwa szkoły, skierować ich do szkół następujących:

1. . . . .
2. . . . .

. . . ., dnia . . . . 193 . . r.

Kierownik(czka) Szkoły

(pieczęć)

3. Jeżeli w szkole brak odpowiednich kandydatów, kierownictwo szkoły powinno o tem zawiadomić zarząd gminy.

4. O przyznaniu lub odmowie pomocy gminnej zgłoszonym kandydatom decyduje specjalna komisja, powołana przy zarządzie gminnym.

5. W skład komisji wchodzą: wójt gminy, nauczyciel wskazany przez inspektora szkolnego oraz delegat gminnego samorządu szkolnego, a gdzie niema organów gminnego samorządu szkolnego — osoba powołana przez zarząd gminny.

6. Wymienione w punkcie 4 i 5 komisje winny zbadać możliwości dalszego kształcenia się zgłoszonych kandydatów i po porozumieniu się z ich rodzicami (opiekunami) wybrać z pośród nich takich, dla których pomoc jest najbardziej wskazana i właściwa, a następnie ustalić wysokość i rodzaj pomocy wybranym — w ramach określonych w budżecie gminy.

7. Zgłoszenia kandydatów winny kierownictwa szkół dokonywać w ciągu kwietnia każdego roku, decyzje zaś o przyznaniu stypendjów winny zapadać w maju, by można było normalnie wyzyskać okres przeznaczony na egzaminy i przyjmowanie uczniów do szkół.

8. Wymienione wyżej komisje winny opiekować się stypendystami i badać wyniki ich pracy szkolnej, od których należy uzależniać przyznawanie dalszej pomocy.

9. W roku bieżącym ze względu na spóźniony czas sprawę należy traktować w trybie wyjątkowym i rozpocząć akcję natychmiast. Dyrekcje szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych w razie otrzymania zgłoszeń kandydatów — stypendystów gminnych zorganizują dodatkowe egzaminy wstępne.

Odpis z odpisu.

Załącznik 2-gi do Okólnika Nr. 72.

MINISTERSTWO
SPRAW WEWNĘTRZNYCH
Nr. SS. 53/49-1.

Pomoc w kształceniu dla wybitnie zdolnych dzieci rolników.

Do PP. Wojewodów (wszystkich) i Przewodniczących Wydziałów Powiatowych.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego podjęło inicjatywę umożliwienia dzieciom niezamożnych rolników, uczęszczającym do publicznych szkół powszechnych i odznaczającym się zdolnością i wybitną wartością pod względem charakteru, dalszych studjów, aż do akademickich włącznie.

Uznając całkowicie wagę zagadnienia ze stanowiska społecznego i państwowego zwłaszcza ze względu na potrzebę stałego

zasilania kadr fachowej inteligencji ludźmi zdolnymi i wartościowymi z ośrodków wiejskich z pośród rodzin rolniczych, uważam za celowe, ażeby akcję powyższą podjęły i poparły gminy wiejskie, jako organizacje o najszerszej podstawie społecznej i bezpośrednio zainteresowane w szerzeniu oświaty wśród podstawowej grupy swych członków, jakimi są rolnicy, grupy zarówno najliczniejszej, jak i najbardziej potrzebującej pomocy.

To też proszę PP. Wojewodów (Przewodn. Wydz. Pow.) o ujęcie w swe ręce sprawy spopularyzowania powyższej akcji, przy uwzględnieniu następujących wytycznych:

1) każda gmina wiejska w drodze corocznej uchwały rady gminnej powinna utworzyć jedno stypendjum dla najzdolniejszego i najbardziej wartościowego ucznia szkoły powszechnej, będącego dzieckiem rolnika danej gminy;

2) wysokość stypendjum rocznego, w zależności od warunków, wynosić powinna około 600 zł. Wydatek ten zapreliminować należy w dziale VI zwyczajnego budżetu administracyjnego;

3) tylko w razie nader ciężkiego stanu finansowego gminy, nie pozwalającego na pokrycie całkowitej kwoty stypendjum, powinien w tym wypadku przyjść z pomocą Wydział Powiatowy, uzupełniając stypendjum resztą brakującej kwoty z własnych funduszów;

4) akcją należy pokierować w ten sposób, by realizowanie jej obowiązkowo rozpocząć już w bieżącym roku;

5) wskazówki, dotyczące strony technicznej przyznawania stypendjów uczniom — dzieciom rolników, będą podane dodatkowo w instrukcji Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, bądź podległych mu władz szkolnych.

Wyrażam przekonanie, że inicjatywa Rządu, zmierzająca do podniesienia stanu kulturalnego ośrodków wiejskich, znajdzie pełne zrozumienie wśród wszystkich gmin wiejskich na terenie Rzeczypospolitej.

Udział w powyższej akcji gmin wiejskich i powiatowych związków samorządowych nie wyklucza, oczywiście, możności podobnej inicjatywy lokalnych organizacyj, związków i stowarzyszeń społecznych oraz kulturalno-oświatowych, bądź też jednostek. Zaznaczam jednak, iż akcja społeczna, o ile będzie podjęta, musi mieć charakter (samorzutny) dobrowolny, a zatem nie może doznawać jakiegokolwiek nacisku ze strony władz.

Proszę PP. Wojewodów o przyłożenie osobiście wszelkich starań ku należytemu i sprawnemu zrealizowaniu podjętej akcji i złożenie mi sprawozdań o jej przebiegu do dnia 15 września r. b.

Minister:
(—) *Sławoj Składkowsk i*

(Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. — Nr. 6 z dn. 7.VIII 1936 r. poz. 126).

OKÓLNIK Nr. 51

z dnia 30 maja 1936 r. (II. P. 2606/36)

10) w sprawie zakładów dla dzieci w wieku przedszkolnym.

W związku z podnoszonemi zapytaniami, dotyczącemi właściwego ustosunkowania się władz szkolnych oraz administracyjnych (w zakresie opieki społecznej) do zakładów dla dzieci w wieku przedszkolnym, t. zw. ochron (dziecińców), spełniających pewne funkcje wychowawcze, Ministerstwo wyjaśnia co następuje:

Wiele zakładów opiekuńczych, stosujących zajęcia pozornie zbliżone do tych, które prowadzi się w przedszkolach, nie realizuje w pełni systematycznie programu wychowawczego z tego n. p. względu, że celem zasadniczym organizatorów zakładów było danie dzieciom opieki moralnej i materjalnej dla ochronienia ich przed ujemnemi wpływami ulicy czy środowiska. Zakłady tego typu mają szczególniejsze znaczenie dla dzieci, których matki są zatrudnione poza domem.

W tym stanie rzeczy liczyć się należy z faktem, że nie każdy zakład, gromadzący dzieci w wieku przedszkolnym, jest przedszkolem podlegającym nadzorowi władz szkolnych i przepisom ustawy o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych.

W każdym zatem wypadku wątpliwym dla którejkolwiek z władz nadzorczych t. j. organów bądź Ministerstwa Wyznań Religijnysh i Oświecenia Publicznego, bądź Ministerstwa Opieki Społecznej należy ustalić charakter takiego zakładu. Ustalenie nastą-

pić może z inicjatywy władz szkolnych, lub też władz powołanych do nadzoru nad instytucjami opiekuńczemi, a odbyć się winno drogą osobistego komisyjnego zwiedzenia takiego zakładu celem stwierdzenia jego charakteru przez przedstawicieli władz nadzorczych nad zakładami opiekuńczemi.

Ze strony władz szkolnych winien dokonać tego Inspektor Szkolny osobiście lub przez delegowanego podinspektora szkolnego. Gdyby po zbadaniu zakładu opinje Inspektora Szkolnego i władz nadzorujących Instytucje opiekuńcze w I instancji co do charakteru zakładu nie były uzgodnione, sprawa winna być rozstrzygnięta drogą porozumienia odpowiednich władz wyższych.

Okólnik o tej samej treści wydaje równocześnie Ministerstwo Opieki Społecznej do Urzędów Wojewódzkich.

Podsekretarz Stanu
(—) *Jerzy Ferek Błeszyński.*

Ministerstwo Opieki Społecznej.

11) Ubezpieczenie duchownych, nauczających religii w szkołach powszechnych.

Do
Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
w miejscu.

Wobec tego, że ubezpieczalnie społeczne niejednokrotnie błędnie pociągają do obowiązku ubezpieczenia duchownych, Ministerstwo Opieki Społecznej prosi o udzielenie ubezpieczalniom do wiadomości poniższego wyjaśnienia, uzgodnionego z Ministerstwem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Duchownych, udzielających nauki religii w szkołach powszechnych można podzielić, z punktu widzenia charakteru prawnego ich stosunku do szkoły, na dwie kategorie.

Do pierwszej kategorii należą ci duchowni, nauczyciele religii, którzy wyłącznie lub przeważnie udzielają nauki religii w szkole (ewent. w szkołach), z reguły nie pełniąc równocześnie właściwych obowiązków duszpasterskich, wynikających bezpośrednio z ich powołania duchownego, przy czym osoby te wykonywują powyższe czynności nauczycielskie, podobnie jak ogół nauczycieli świeckich, bądź na podstawie wyraźnej umowy pracy, bądź na zasadzie nominacji. Ci nauczyciele religii podlegają bezpośredniemu zwierzchictwu władz szkolnych zarówno osobiście, jak i co do systemu oraz zakresu pracy nauczycielskiej. Ponieważ w przypadku tym mamy do czynienia ze zwykłym stosunkiem pracy (ewent. stosunkiem służbowym), przeto ta kategoria duchownych podlega obowiązkowi ubezpieczenia na równi z innymi pracownikami.

Drugą kategorię stanowią ci nauczyciele religii, zatrudnieni przeważnie w szkołach powszechnych wiejskich, którzy z reguły są duszpasterzami na pewnym obszarze (np. parafii), zaś nauki religii udzielają w szkole tego obszaru ubocznie, nie na podstawie stosunku pracy zależnej, lecz w wykonaniu ogólnego obowiązku duszpasterskiego, co prawnie znajduje swój wyraz w porozumieniu i upoważnieniu związku religijnego i Państwa, opartych na przepisie art. 120 konstytucji z dnia 17 marca 1921 r. zachowanego w mocy art. 81 ust. 2 Ustawy Konstytucyjnej z dnia 23 kwietnia 1935 r.

W konsekwencji powyższego te osoby, udzielające nauki religii (proboszcz, wikariusz, pastor, rabin), nie są w związku ze swą pracą w szkole traktowane jako pracownicy szkoły, podlegający władzom szkolnym pod względem osobistym i w kwestiach nauczania. Nadzór zaś nad tymi osobami i ich pracą ze strony władz szkolnych wypływa raczej z punktu widzenia całokształtu interesów Państwa, nie jest zaś wynikiem stosunku służbowego (stosunku pracy). To też ta kategoria duchownych, nauczających religii w szkołach powszechnych, obowiązkowi ubezpieczeń z tytułu powyższego zatrudnienia, nie podlega.

(—) *Dr. T. Dybowski*
Dyrektor Departamentu.

JB. JZ. Nr. Un. 2/1-6.

Warszawa, dn. 8.X 1936 r.

Z instytucyj i organizacyj społecznych.

12) O pomoc lekarską dla misyj katolickich zagranicą.

„Idąc tedy nauczajcie wszystkie narody". — Świat dzisiejszy, Europa w szczególności, zaprzątnięta sprawami kryzysu gospodarczego i ekonomicznego, sprawami własnych interesów państwowych, zdaje się zapominać o tych sakramentalnych słowach Zbawiciela, zdaje się nie dostrzegać w nich ukrytej głębi, — może rozwiązania i lekarstwa na jątrzące rany społeczne.

Ale nie zapomina o nich Kościół Katolicki, nie zapomina o nich Rzym i Ojciec św. Pius XI, ten Papież Misji i w głębokiej trosce o spełnienie woli Chrystusa, nie przestaje wzywać wszystkie ludy i wszystkie narody chrześcijańskie do pracy misyjnej, do jej organizowania i popierania. Wchodząc w te życzenia Stolicy Apostolskiej, wydała ostatnio Kongregacja de Propaganda Fide instrukcję „religiosis mulierum institutis ad tuendam puerorum vitam in locis missionum", w której mówi: „...optandum sane est ut nova instituantur Sororum Sodalicia, quae iuvandis matribus et infantibus periclitantibus, servatis servandis, sese devoveant" i „haec suspicata Instituta ad normam juris communis efferenda sunt".

A giną tam nietylko matki i dzieci tubylców, nietylko „nonnullae tribus in dies decrescunt et ad exstinctionem adducentur, nisi efficacioribus curis matrum et infantium vitae subveniatur", ale giną pozbawieni wszelkiej pomocy i opieki lekarskiej nasi kapłani katolicy i siostry zakonne, którzy wyrzekli się heroicznie, w imię miłości Chrystusa, wszystkiego, co sercu ludzkiem drogiem i bliskiem być może, by nieść światło wiary prawdziwej tym miljonom, tonącym po dziś dzień w mrokach przesądów i wierzeń pogańskich. — Dlatego też jedną z najbardziej palących potrzeb Kościoła Katolickiego na Misjach jest zorganizowanie pomocy lekarskiej, która tak dobrze postawiona w misjach protestankich, jedna tej wypaczonej, fałszywej wierze całe szeregi wyznawców.

I oto zwracają się J. E. X. X. Biskupi z krajów pogańskich, z Chin w szczególności, z gorącym apelem i prośbą o zorganizowanie im fachowej pomocy lekarskiej. Zwracają się z tem do Polski, ufając głęboko, że jak zawsze w pochodzie wieków, Polska stawała w gotowości na wszelkie potrzeby Chrześcijaństwa, tak i teraz nie pozostanie głuchą na wołanie o pomoc. Chodzi narazie o wyszukanie kilku lekarek, któreby miały stanowić pierwszy zawiązek Zgromadzenia Misjonarek-Lekarek, związanych prostemi ślubami zakonnemi i gotowych poświęcić swe życie pracy misyjnej na terenie Chin, ewentualnie Misji Zagranicznych wogóle. Pierwsze cztery kandydatki, z pełnemi kwalifikacjami fachowemi, miałyby wyruszyć wprost do Chin i tam odbyć nowicjat, zobowiązawszy się uprzednio kontraktem, że jakkolwiekby wypadła próba, pozostaną przez lat 6 w charakterze lekarzy misyjnych na miejscu. Misja opłaca im podróż do Chin, zapewnia mieszkanie i utrzymanie na miejscu, a po upływie 6-ciu lat, pokrywa koszta ewentualnej podróży powrotnej. Następnie kandydatki mogłyby być już przyjmowane jako studentki medycyny, odbyć w Polsce nowicjat i przygotowywać się w kraju do życia misyjnego i lekarskiego, w razie potrzeby subwencjonowane przez J. E. X. X. Biskupów z Chin.

Ponieważ sprawę uważamy za niezmiernie ważną przede wszystkiem ze względów religijnych, a także narodowo-społecznych, dalej, ponieważ przychodzą w tej sprawie urgensy od J. E. XX. Biskupów z Chin, prosimy gorąco by Duchowieństwo całe, tak parafjalne jak i zakonne, zapoznawało z tą myślą wiernych, a gdyby były kandydatki odpowiednie, — by skierowało je pod adresem: Dr. Jadwiga Stermecka, lekarka misyjna, Lwów, ul. Kopcowa Nr. 2.

13) Dom Rekolekcyjny OO. Jezuitów w Krakowie.

Dnia 25 październuika b. r., w uroczystość Chrystusa-Króla, JEksc. Ks. Biskup Kubina dokonał poświęcenia nowego Domu Rekolekcyjnego w Częstochowie. Dom powstał z myśli i za poparciem JEksc. Ks. Biskupa Kubiny. Znaczną część funduszów na jego budowę ofiarował Ojciec św., Pius XI, stąd też nosi nazwę Domu im. Pius XI. Zbudowany w rozległym ogrodzie, w najbliższym sąsiedztwie Jasnej Góry, posiada 60 jednoosobowych pokoi, kaplicę i czytelnię dla odprawiającycz rekolekcje. Przeznaczony jest wyłącznie dla Przew. Duchowieństwa i kato-

lickich mężczyzn. Cłówną atrakcją tej nowej placówki obok nowoczesnych urządzeń w myśl przepisów rekolekcyjnych stanowi bliskość Jasnej Góry, toteż można mieć dobrą nadzieję, że tak ogół naszego Duchowieństwa jak i katolickie społeczeństwo przyjmie tę wiadomość ze szczerą życzliwością i niejeonokrotnie szukać będzie ukojenia i pogłębienia życia wewnętrznego pod opieką Jasnogórskiej Królowej w Częstochowskim Domu Rekolekcyjnym.

Szczegółowych informacyj co do czasu i warunków rekolekcyj udziela Superior Domu Rekolekcyjnego, Częstochowa, ul. bł. Kingi Nr. 74 (dojazd do ul. Lisienieckiej). W bieżącym roku odbędą się rekolekcje dla Kapłanów od 14 do 18 grudnia; początek 14 grudnia wieczorem, koniec 18 grudnia rano.

J. E. Pasterz naszej diecezji pińskiej bardzo poleca Wielebnemu Duchowieństwu ten dogodny dla nas Dom Rekolekcyjny.

14) **Ogólnopolski Obywatelski Komitet Pomocy Zimowej Bezrobotnym.**

Ogólnopolski Obywatelski Komitet Pomocy Zimowej Bezrobotnym zarządził, by wszelkie ofiary pieniężne zbierane przez poszczególne osoby, organizacje, instytucje i urzędy na terenie poszczególnych województw były wpłacane nie na konto Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu, lecz na konto danego Komitetu Wojewódzkiego.

15) **Dom Księży Emerytów w Lublinie** przy ul. Ogrodowej 12, powiadamia, że przyjezdni kapłani mogą się tam zatrzymywać. Kuchnia na miejscu. Urządzenia nowoczesne.

W dniach od 23 do 28 listopada odbędzie się w Rzymie **II-gi międzynarodowy kongres tomistyczny.**

Dla otrzymania wszelkich informacyj jak również zniżek kolejowych należy się zgłaszać pod następującym adresem: Comitato Congressi e Manifestazioni. Roma. Borgo S. Spirito, 7.

16)

Z Bibljografji.

Ks. Józef Janus T. J. **Wielki Pasterz na wschodnich rubieżach.** Wydawnictwo Księży Jezuitów. 1936. Warszawa ul. Rakowiecka 61 P. K. O. 15.219. Cena 90 groszy za egzemplarz broszurowy. Po całkowitem wyczerpaniu broszury „Głos z za grobu" odczuwało się brak książeczki, któraby niosła w świat i podtrzywała w wiernych pamięć o życiu i śmierci Wielkiego Pasterza naszej diecezji ś. p. Księdza biskupa Łozińskiego. Obszerny życiorys jest w opracowaniu. Brak było książeczki popularnej. OO. Jezuici brak ten usunęli, wydając powyższy tomik. Na 88 stronach opowiedziane są koleje życia pracowitego, świętobliwego i apostolskiego żywota naszego pasterza. Oto spis rozdziałów: Lata młodzieńcze. Życie kapłańskie. Święty biskup. Na mińskiej i pińskiej stolicy. Nowa diecezja. Ingres do Pińska. Biskup i jego kler. Bojownik Unij Kościołów. Wielki patrjota. Postać wielkiego biskupa i jego życie prywatne. Życie wewnętrzne. Ostatnie chwile i śmierć. Wielka sobota. Pogrzeb. Po śmierci. Niektóre łaski otrzymane za wstawiennictwem świętobliwego Biskupa. — Głos z za grobu.

Zbliża się piąta rocznica od Jego śmierci. Należy się spodziewać, że książeczka O. Janusa rozejdzie się szczególnie po naszej diecezji a rozpowszechnieniem jej zajmą się gorliwie parafjalne Stowarzyszenia Katolickie.

Redaktor X. Michał Rutkowski. Drukarnia Diecezjalna w Pińsku, ul. Kościuszki 46.